

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De impedimentis non apponendis legi adimplendæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

disp. 22. sect. 1. contra Avil., & Con-
docent, quod habens privilegium au-
diendi missam tempore interdicti, te-
neatur eo uti die festo ad implendum
præceptum Ecclesiæ; sublato enim im-
pedimento ex prohibitione interdicti,
urget obligatio juris communis, ut
notat Dian. part. 4. tract. 4. resol. 5.

ARTICULUS IV.

De Impedimentis non apponendis legi
adimplenda:

- I. Præcepta naturalia obligant ad ponenda media ad eorum executionem, & ad removenda impedimenta.
- II. Non tamen omnia præcepta positiva ad id obligant.
- III. Num possit quis in pile ludo, vel in venatione die jejunii defatigari, prævidens, quod non possit jejunare.
- IV. Num id ipsum fieri possit in fraudem jejunii ad declinandam ejus obligationem; eo modo, quo potest quis egredi e loco, ubi obligat præceptum jejunii, ne teneatur jejunare?
- V. Qui solum prævidet, quod in luse pile defatigatus non possit deinde jejunare, ludendo dicitur apponere jejunio impedimentum remotum, & non peccat: Qui vero id intendit, ludendo dicitur apponere impedimentum proximum, & peccat contra legem jejunii.
- VI. Unde dignosci possit, num impedimentum, quod apponitur observantia legis, sit proximum, & eatenus peccaminosum, non vero remotum?
- VII. Varia regula, que a Doctoribus adducuntur, multis exemplis subjiciuntur, ut in bono lumine reponantur.
- VIII. Cur excommunicatus teneatur absolutionem procurare, ut possit in

Paschate communicare, non vero ut possit die festo audire Sacrum?
IX. Num liceat die Sabbati ire venatum, si prævideatur, quod die Dominico non possit Sacrum audiri?
X. Num peccent barbitonsores, si tondent die festo? Quid de puellis, qua die festo sunt ad vicandum otium?

I. **C**ertum est apud Doctores, ut notat Pal. punct. 21., quod præcepta naturalia per se obligent ad ponenda omnia media ad illorum executionem necessaria, & ad tollenda omnia impedimenta obstantia: Verbi gratia, administrans Officium Confessarii, Judicis, Advocati tenetur ad discere, quæ necessaria sunt ad illius rectam executionem, & impedimenta remove: Sic qui tenetur lege charitatis succurrere indigenti elemosyna corporali, vel spirituali, vel correctione fraterna, ad idem tenetur. Et ratio est, quia hæc obligatio nascitur ex ipsa natura rei, quæ dum absolute præscribit finem, præscribere etiam debet media ad finem necessaria; Quare nisi justa causa excuset, præceptum ad hæc omnia ponenda, vel removenda obligat.

II. Contra vero non omnia præcepta positiva obligant ad ponenda omnia media, & removenda omnia impedimenta; quia non obligant cum tanto gravamine, sicut præcepta naturalia: Et ratio a priori est, quia obligatio præceptorum positivorum non est indita a natura, & necessaria, sed libera Legislatori, qui ex sua benignitate non censetur cum magno incommodo obligare: Verbi gratia, excommunicatus ex vi præcepti audiendi missam non obligatur ad procurandam absolutionem; (quamvis ad id obligetur ex vi præcepti communicandi in Paschate, eo quod præceptum hoc secundum substantiam sit Divinum,

num, ut communiter Doctores docent) Similiter Artifex dives non obligatur ex lege jejunii ad non laborandum, ut possit jejunare; quamvis qui non est artifex, non possit laborare, si labor impediatur jejunium, ut communius docent; Et juxta communio-riorem etiam opinionem non tenetur homo peregrinationem differre, aut flagellationem, aut alia pia opera, ut notat Pal. punct. 22., ad hoc ut possit jejunare. Difficile autem est assignare regulam generalem omnibus praeceptis. Immo, ut notat Merol. cap. 3. dub. 37., nec quaestio ista reperitur generaliter discussa a Doctoribus, sed specialiter in quibusdam praeceptis, puta in praecepto jejunii, auditionis missae, & similibus, in quibus varie opinati sunt.

III. Et sane Medin., Joan. Sanch., Dian. part. 1. tract. 8. de Jejunio resol. 52. putant, non peccare contra legem jejunii, qui defatigatur eo die in pilae ludo, vel in venatione praevidens, quod non possit jejunare. Addit Henr., Ledesm., Bonac., Filliuc., Sanch. lib. 1. cap. 15. in fine contra Sylvest., Homob., D. Th. 2. 2. quaest. 79. cap. 3., Azor., nec peccare mortaliter contra praeceptum missae, jejunii, vel Divini officii, qui aut nimium, aut nocivum cibum edit, praevidens, quod non possit ob morbum ea praecepta implere; quia putant commelionem talis cibi esse impedimentum remotum, & per accidens esse causam omissionis.

IV. Addit etiam Joan. Sanchus, & Suar. de Religion. tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 6. loquens de observatione festorum, id verum esse, etiamsi ea fiant ad declinandam obligationem jejunii; quia haec non esset fraus, sed esset fuga a jejunio; sicut si quis discederet a loco, ubi urget praeceptum jejunii, ne jejunet. At communiter cum Henr., Sanch., Azor., Pal.,

Bonac. docent, hanc esse veram fraudem, quae nemini patrocinari debet; Et esse magnam disparitatem inter hunc, qui ludit pilam, vel ambulat quarendo concubinam, ut defatigetur, & excusetur a jejunio, ac eum, qui discedit a loco, ubi jejunatur, ne obligetur a jejunio. Nam in primo casu apponitur impedimentum proximum executioni praecepti, & sic violatur praeceptum; in secundo casu homo eximitur ab obligatione praecepti, & sic non violatur praeceptum; Sicut nec illud violat, qui petit dispensationem a Superiore, ne jejunet.

V. Dixi, quod ponatur impedimentum proximum jejunio, si ludatur pilam in fraudem jejunii. Nam quamvis esset impedimentum remotum lusus pilae factus ab eo, qui praevidet se non posse deinde jejunare, & hoc impedimentum remotum non esset ex obligatione jejunii removendum; at lusus pilae factus cum intentione, ut declinetur obligatio jejunandi, censetur communiter esse impedimentum proximum, quod debet ex praecepto jejunii tolli: Sic ex praecepto castitatis nemo tenetur abstinere a comestione calidorum, si praevideat ex iis futuram pollutionem; at ex praecepto castitatis tenemur non comedere calida eo animo, ut pollutio sequatur: Ratio est, quia, si id fiat cum tali intentione, censetur poni causa proxima pollutioni; Si vero fiat cum sola praevisione pollutionis, censetur illi poni causa remota: Eodem modo Lug. docet, non peccari contra justitiam ab eo, qui ponit cadaver occisi ante januam alterius, praevidens, quod homicidium sit illi imputandum, aut si derivetur flumen ab agro vicini cum praevisione damni illius; secus, si id fiat cum ea intentione; quia si fiat cum tali intentione, eo ipso ponitur causa proxima, non remota damni proximi.

VI. Itaque, cum non possit assignari regula generalis in omnibus materiis, bene notant Sanch. lib. 1. cap. 10., Merol. loc. cit., & Pal. punct. 21. Bonac. disp. 2. quaest. 8. punct. 2., Primo, alia praecepta rigidius, alia benignius obligare; quod ex materia praecepta, & ex sensu fidelium, & Doctorum dignoscendum est: Verbi gratia, rigidius obligat praeceptum Confessionis, & Communionis, quam missae; rigidius praeceptum missae, quam jejunii. Secundo, alia impedimenta esse proxima, alia remota; nam projectio Breviarii, verbi gratia, est impedimentum proximum ad recitationem horarum; at comestio cibi nocivi impediens recitationem horarum dicitur impedimentum remotum; Sic qui ipso die jejunii arripit iter voluntarium, & non necessarium impossibile cum jejunio, ponit impedimentum proximum; qui vero arripit idem iter pridie jejunii, vel pluribus diebus ante diem jejunii proficendum in ipso jejunii die, ponit impedimentum remotum. Tertio necessitatem ponendi impedimentum, aliam esse gravem, verbi gratia, ne subeat grave damnum; aliam esse levem; ne scilicet subeat leve damnum. His omnibus perpensis, judicandum in qualibet materia, num praeceptum obliget ad tollenda impedimenta etiam remota, an solum proxima ad ejus executionem; Quod apertius fiet discutendo per materias apud Doctores controversas.

VII. Primo enim ex Suar., Avil., Lug. contra Henr. lib. 13. cap. 7. apud Tambur. in Methodo Commun. cap. 4. §. 4. num. 37. excommunicatus tenetur procurare absolutionem ab excommunicatione, ut possit in Paschate communicare; (sicut etiam Cappellanus, ut possit celebrare, quando non potest per alium satisfacere suae obligationi, ex Tambur. lib.

Pars I,

6. de Sacrif. ca. 6. §. 2.) Contra vero detentus in carcere non tenetur procurare excarcerationem, nec infirmus procurare sanitatem, ut possit eo tempore communicare; nec Cappellanus, ut possit celebrare. Disparitas, quae assignatur a Doctoribus, est, quia Communio, & Sacrificium ordinantur ad salutem animae, & ideo obligant ad removenda mala spiritualia, quae directe impletioni praecepti, & ejus fini opponuntur, ut est excommunicatio, quae opponitur Communioni, & Sacrificio: Contra vero non adeo rigide obligant ad removenda etiam mala temporalia, ut sunt incarceration, & infirmitas, quae indirecte, & per accidens impediunt impletionem praecepti: Quod conitatur a posteriori, quia homines timoratae conscientiae non sunt multum solliciti de procuranda excarceratione, & valetudine ad hunc finem; Quamvis peccarent, si ad hunc finem vellent esse negligentes in procuranda absolutione, ne scilicet teneantur communicare, aut Cappellanus celebrare; Et peccarent etiam, si facile possent obtinere ab amico excarcerationem, & illam respuerent.

Secundo, ex eodem Tambur. loc. cit. de Sacrif. peccat Cappellanus, si ponat impedimentum proximum ad missae celebrationem, verbi gratia projiciendo missale, seu se inebriando, aut eo discedendo, ubi non possit celebrare: Contra vero si cibum nocivum comedat, unde non possit celebrare, peccabit solum contra temperantiam, dummodo non eo fine comedat, ne teneatur celebrare; Et idem dicas ex Sanch., si quis edat similes cibos praevidens, quod non possit deinde audire missam, recitare horas, jejunare, &c.; quia haec praecepta solos sanos obligant, & non ita rigide, ut obligent etiam ad conservandam salutem ad ea

Q im:

implenda necessariam.

VIII. Tertio ex Azor., Dicast., Fagund., Tambur. loc. cit., Excommunicatus tenetur procurare absolutionem ab excommunicatione, ut possit in Paschate communicare, non vero ut possit die festo audire Sacrum. Disparitas est, quia rigidius obligat præceptum communionis, quod est secundum substantiam Divinum, & maioris momenti: Quamvis etiam peccaret, qui negligeret procurare absolutionem ad hunc finem, ne teneatur audire Sacrum.

Quarto ex Pal., Sanch., Tambur. lib. 4. Dec. cap. 2. §. 2. potest aliquis tempore valde remoto a die festo, vel a die jejunii arripere iter, vel implicare se in aliquo gravi negotio, unde non possit audire Sacrum, aut jejunare, idque ex Tambur. contra Merol., etiam si eo fine faciat, ne ad hæc teneatur; Et ratio est, quia tunc præceptum non obligat, nec est in proximo, ut obliget, nec adeo rigide hæc præcepta obligant, ut teneamur tollere ista adeo remota impedimenta ad eorum impletionem: Contra vero non potest aliquis ponere hujusmodi impedimenta eodem die festo, aut eodem die jejunii; Nec potest ea ponere tempore proximo, quod moraliter ad eundem diem videtur pertinere, verbi gratia paucis horis ante mediam noctem Sabbati, si prævideat, quod non possit die festo audire Sacrum; Hæc enim essent impedimenta proxima, ad quæ removenda præceptum obligat.

IX. Utrum autem dicatur impedimentum proximum, an remotum, arripere hujusmodi iter, vel ire venatum die Sabbati mane, si prævideatur, quod die Dominico non possit audiri Sacrum? Dubium est: Tambur. loc. cit. probabiliter putat esse impedimentum remotum, nec peccare, qui illud tunc apponit; quia non

videtur tale præceptum adeo rigide obligare; quod a fortiori dicendum, si quis eat venatum, aut assumat iter voluntarium pridie jejunii, prævidens, quod non possit die sequenti jejunare (dummodo id non fiat in fraudem jejunii, seu ex intentione, quod non obligetur ad jejunandum, ut communiter docent contra Joan. Sanch. disp. 54. num. 20. apud Pal. loc. cit.) Ratio est, quia minus rigide obligat præceptum jejunii, quam præceptum audiendi missam: Nam Trull., Medin. & Ledesm. excusant eum, qui semel, aut iterum assumit ipso die jejunii, verbi gratia, pilæ ludum, aut venationem, prævidens, quod non possit jejunare; Nemo tamen permittit, quod possint ea impedimenta apponi ipso die festo, si prævideatur, quod non possit audiri Sacrum; quod est signum, rigidius obligare præceptum missæ, quam jejunii.

Quinto, docent communiter cum Sanch. loc. cit., quod ædituus debeat pridie festi templum verrere, tapetibus templa, & altaria vernare, hostias conficere, &c., ne ipso die festi labore; (quamvis Bonac. disp. 5. punct. 3. num. 6. ex Suar. contra Con. apud Dian. part. 3. tract. 5. resol. 8. putet, id non esse mortale, cum sine scrupulo peccati mortalis soleat exerceri) Contra vero possunt ipso die festi pulsari Campanæ, & Organa; quia hæc sunt conjuncta (non preparatoria, ut illa) ad cultum Dei. Ratione autem necessitatis, quando non potuit præveniri, possunt die festo non solum ornari templa, sed etiam a sartoribus confici vestes, aut alia pro funere; Immo etiam ex Laym. apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 62. excusantur ratione necessitatis sartores, si post mediam noctem, quæ præcedit festum, cogantur laborare, ut vestes promissas perficiant.

X. Ipsi etiam barbitonfores excusantur

tur a Cajet., Fern., Homob. apud eundem Dian. ratione magni lucri, quo carerent, si diebus festis non tonderent; quia homines aliis diebus propter occupationes non tondentur. Quod tamen improbat merito Suar.; Unde tantum ratione consuetudinis toleratæ, ubi ea est, excusari possunt, ut notat Tambur., & Dian. part. 2. tract. 15. resol. 34.: Sicut excusantur ratione pietatis puellæ, quæ die festo fiunt, vel aliud simile faciunt ad otium vitandum, & ne se ad fenestras conspiciendas exhibeant, ex Sã, Homob. contra Comitol.

Sexto, si fecisti votum conditionale, verbi gratia, Jejunabo, si consentiat Confessarius, non potes licite apponere impedimentum malis artibus, seu per vim, & fraudem, conditioni

non pendenti a voluntate tua, verbi gratia inducendo Confessarium malis artibus, ut non consentiat; quia sic conditio non penderet a voluntate Confessarii, sed tua, contra id, quod vovisti; poteris tamen bonis artibus, hoc est rogando, inducere illum, ut non consentiat. Ita Suar., & Laym. contra Sanch. apud Tambur. lib. 3. cap. 12. §. 6. num. 6.

Ex quibus omnibus patet, quomodo intelligendum sit illud axioma, *Qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media*; intelligendum enim est de mediis commodis, & proximis, nisi gravitas præcepti, vel materiæ præceptæ suadeat etiam adhibere media difficilia, & tollere impedimenta etiam remota.

Q U Æ S T I O VI.

De Legis Interpretatione, Extensione, Abrogatione, & Cessatione.

PLurima scitu digna continet hæc quæstio; Primo enim discutiemus, Quomodo lex explicanda sit? Secundo, quando lex extendi, quando contrahi debeat? Tertio, quomodo lex abrogetur, ita ut amplius non obliget? Quarto, Quanam excuset a legis obligatione, seu quomodo cesset legis obligatio? Num excuset vis, & metus? Num ignorantia, seu inadvertentia, & similia? Quinto inquiremus, num cessante fine legis negative, cesset obligatio legis? Demum nonnulla dicemus de cessatione finis legis contrarie.

ARTICULUS I.

De Legis interpretatione, & extensione.

I. Verborum proprietas, alia est Naturalis, alia Civilis. Quando verba legis extendi debent, sumuntur etiam secundum proprietatem civilem.

II. Doctores interpretari possunt leges

ampliando illas interpretatione solum doctrinali, non auctoritativa. Quid de declarationibus Cardinalium?

III. Præter interpretationem legis Authenticam, & Doctrinalem datur etiam Usualis.

IV. Undenam mens Legislatoris conjici potest, ut deur legi apta interpretatio?

V. Varia regula assignantur a Doctorebus ad rite leges interpretandas.